

KAZIMIERZ A. KŁOSIŃSKI

ELEMENTY GLOBALNEJ ARCHITEKTURY FINANSOWEJ

Artykuł odnosi się do instytucji określających – w sensie instytucjonalno-prawnym – światowy rynek finansowy (z jego międzynarodowymi centrami), działający w uwarunkowaniach współczesnego – wielodewizowego – międzynarodowego systemu walutowego. Przekonaniem wyjściowym tekstu jest, iż w czasoprzestrzeni finansów świata dostrzec można narastającą sztukę (umiejętność, architekturę) tworzenia ładu zabezpieczającego wartości ekonomiczne przed destrukcją (deprecjacja). W dokonany – niepretendującym do zupełności – subiektywnym wyborze instytucji autor ogranicza się do najważniejszych.

Międzynarodowy (światowy) rynek usług finansowych oprócz „czasoprzestrzeni” ujawniania się oraz konfrontacji podaży i popytu, w zakresie usług finansowych¹ obejmuje instytucje regulacyjne wobec owej „czasoprzestrzeni”, a także wobec podmiotów poruszających się w niej.

DR HAB. KAZIMIERZ A. KŁOSIŃSKI, PROF. KUL – kierownik Katedry Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych, Instytut Ekonomii i Zarządzania na Wydziale Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, członek Rady Naukowej Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: kkklos@kul.pl

¹ Pojęcie „usługi biznesowe” jest pojęciem zbiorczym dla różnych usług świadczonych przez pośredników finansowych, przy czym według GATS zalicza się do nich: wszystkie ubezpieczenia (na życie, nie na życie, reasekuracja, usługi pomocnicze) oraz usługi o charakterze bankowym: przyjmowanie depozytów, udzielanie pożyczek, leasing finansowy, wszystkie płatności, gwarancje i zobowiązania, obrót papierami wartościowymi, uczestnictwo w emisjach, maklerstwo na rynku pieniężnym, zarządzanie aktywami, rozliczanie i clearing, poradnictwo, zaopatrzenie i transfer. M. Iwanowicz-Drozdowska (*Bezpieczeństwo rynku usług finansowych. Perspektywy Unii Europejskiej*, Warszawa: SGH 2008, s. 19) przez usługę finansową rozumie usługę świadczoną przez podmiot działający w sektorze usług finansowych (pośrednika finansowego), która wiąże się z in-

Współczesny międzynarodowy rynek finansowy przyjmuje charakter systemu o następujących cechach²:

- staje się światowy, traci coraz bardziej narodowy charakter i trudno go ująć w ponadnarodowej – regionalnej – skali;
- staje się coraz bardziej autonomiczny względem sfery materialnej – przepływy finansowe są w coraz większym stopniu niezależne od przepływu dóbr i usług;
- jest w pełni zorganizowany oraz zinstytucjonalizowany – formami organizacji przepływów finansowych są: giełdy papierów wartościowych, rynek międzybankowy, operacje otwartego rynku, rynek bankowy (z całokształtem operacji czekowych, wekslowych, kart płatniczych), a stronami umów transferu finansów są instytucje finansowe (banki, towarzystwa ubezpieczeniowe, fundusze powiernicze) – pośrednicy, organizatorzy przepływów strumieni finansowych;
- nośnikami strumieni finansowych są instrumenty o różnym charakterze i różnych funkcjach;
- granice między rynkiem pieniężnym a rynkiem kapitałowym stają się „rozmyte”³.

Ostatni międzynarodowy kryzys finansowy (2008+) potwierdził konieczność umocnienia międzynarodowej architektury finansowej, zwłaszcza elementów nadzoru i systemu regulacji finansowych, promujących przepływ informacji finansowych i wyższy stopień jej przejrzystości⁴.

---

westowaniem bądź poszukiwaniem środków pieniężnych, a także z zapewnieniem odpowiedniego przepływu środków pieniężnych między uczestnikami rynku.

² J. Dubisz, Z. Olejniczak, *Inwestycje kapitałowe, ryzyko, wycena i dywersyfikacja portfeli inwestycyjnych*, Poznań: Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości, Poznań 2003, s. 9-10; K.A. Kłosiński, *Światowy rynek usług w początkach XXI wieku*, Warszawa: PWE 2011, s. 146-147.

³ Ze względu na cechy instrumentów finansowych [tzn. papierów wartościowych o charakterze udziałowym lub wierzycielskim (dłużnym)] wyróżnia się zazwyczaj:

- międzynarodowy rynek pieniężny (krótkookresowe instrumenty finansowe o terminie zapadalności do jednego roku),
- międzynarodowy rynek kapitałowy (walory o terminie wykupu dłuższym niż rok),
- międzynarodowy rynek depozytowo-kredytowy (w wyniku transakcji jedna ze stron staje się wierzycielem, a druga – dłużnikiem),
- międzynarodowy rynek pochodnych instrumentów finansowych (derywatów).

⁴ E. Frejtag-Mika, *Architektura finansowa globalnej współpracy na rzecz rozwoju – wyzwania milenijne*, w: *Globalne rynki finansowe w dobie kryzysu*, red. J.L. Bednarczyk, S.I. Bukowski, J. Musali, Warszawa: CeDeWu.pl Wydawnictwa Fachowe 2009, s. 134.

Najważniejsze regulacje umożliwiające umiędzynarodowienie rynków finansowych wypracowano w kilku organizacjach międzynarodowych. Unormowania te dotyczą zarówno spraw ogólnych, np. liberalizacja przepływów kapitałowych, jak i bardziej szczegółowych (np. ochrona inwestorów oraz równe traktowanie podmiotów, tak krajowych, jak i zagranicznych). Pierwociny regulacji wypływają ze sformułowań statutowych oraz działań Międzynarodowego Funduszu Walutowego, którego rola sprowadzała się do pomocy w zakresie przewycięzania problemów związanych z płatnościami bilansu obrotów bieżących.

Tabela 1. Aktywa światowego systemu finansowego w latach 2000-2007 (bln USD)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Depozyty	25	26	29	34	38	39	45	53
Rządowe papiery dłużne	14	14	17	20	24	24	26	28
Prywatne papiery dłużne	22	23	26	30	34	36	43	51
Akcje	32	28	24	32	38	43	53	65
Ogółem	93	91	96	116	134	142	167	197

Źródło: *Rynek usług finansowych a koniunktura gospodarcza*, red. J. Garczarzyk, Warszawa: CeDeWu.pl Wydawnictwa Fachowe 2009, s. 86.

W swoich analizach zawartych w „Strategy Response of the Financial and Economic Crisis. Contribution to the Global Effort”⁵, OECD w zakresie finansów wskazuje na konieczność powołania silnych instytucji regulacyjnych i nadzorujących, mających na celu zapewnienie równowagi pomiędzy siłami rynkowymi a interwencją rządową.

Korzyści z międzynarodowej koordynacji polityki pieniężnej są tym większe, im większe są różnice w strukturze poszczególnych dużych gospodarek odnośnie do udziału dóbr podlegających i niepodlegających wymianie handlowej w PKB, gdyż można wtedy uzyskać takie *terms-of-trade*, które są korzystniejsze dla kraju z większym udziałem wymiany handlowej w PKB. Takie argumenty, jak: nie ma odpowiednika w postaci globalnego rządu i globalnego parlamentu, problemy polityczne mogłyby uniemożliwić wybór globalnych bankierów centralnych (zwłaszcza takich, którzy przykładają dużą wagę do stabilności cen), ograniczają

⁵ OECD 2009, s. 7-8 (podają za: *Finansowe determinanty wzrostu w gospodarce globalnej*, red. J.L. Bednarzyk, Warszawa: CeDeWu.pl Wydawnictwa Fachowe 2010, s. 26-27).

dążenia do powstania jednej globalnej waluty i jednego globalnego banku centralnego. Nie wyklucza to, ale wręcz warunkuje międzynarodową koordynację polityki pieniężnej, której forum powinno powstać. Dotyczy to przede wszystkim banków centralnych, których decyzje mogą mieć globalne konsekwencje, czyli Rezerwy Federalnej USA, Europejskiego Banku Centralnego, Ludowego Banku Chin oraz Banku Japonii.

Elementem globalnego sterowania gospodarkami wszystkich krajów staje się koncepcja stworzenia globalnej architektury finansowej. Celem globalnej architektury finansowej byłoby przeciwstawienie się negatywnym skutkom globalizacji rynków finansowych – przywrócenie ładu i połączenie procesów ekonomicznych z celami społecznymi⁶. Formuluje ona dla poszczególnych krajów określone zadania i wskazuje na konieczność liczenia się z ograniczeniem (erozją) ich suwerenności dla dobra wszystkich.

Globalna architektura finansowa nie miałaby charakteru rządu światowego – byłaby to forma współpracy i koordynacji działań oparta na umowie wielostronnej. W globalnej architekturze finansowej przewiduje się konstruktywną współpracę: Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Banku Światowego, OECD, Banku Rozrachunków Międzynarodowych, Międzynarodowej Organizacji Komisji Papierów Wartościowych, Międzynarodowego Stowarzyszenia Nadzoru Ubezpieczeń oraz rządów i parlamentów poszczególnych krajów. Światową architekturę finansową stanowiłyby także mniej formalne instytucje, tworzące tzw. miękkie prawo w formie standardów, zaleceń, reguł postępowania i wskazówek.

Choć wraz z nastaniem wielodewizowego międzynarodowego systemu walutowego cel działania Międzynarodowego Funduszu Walutowego⁷ się nie zmienił,

---

⁶ *Globalizacja, mechanizmy i wyzwania*, red. B. Liberska, Warszawa: PTE 2002, s. 165-175.

⁷ Cel Międzynarodowego Funduszu Walutowego jest zawarty w artykule pierwszym Statutu MFW i sprowadza się do realizacji następujących zadań:

- popieranie międzynarodowej współpracy walutowej dzięki powołaniu stałej instytucji, tworzącej mechanizm konsultacji oraz współpracy w zakresie międzynarodowych problemów walutowych;
- ułatwianie ekspansji oraz harmonijnego wzrostu handlu międzynarodowego, wzrostu zatrudnienia i utrzymania realnych dochodów, a także rozwoju zasobów produkcyjnych krajów członkowskich;
- popieranie stabilizacji kursów walutowych, utrzymanie uporządkowanej wymiany między krajami członkowskimi oraz unikanie deprecjacji walut, inspirowanej przez rywalizację;
- pomoc w ustanowieniu systemu rozliczeń multilateralnych w zakresie transakcji bieżących oraz eliminacja ograniczeń walutowych, które przeszkadzają w rozwoju handlu światowego;

to swoboda reżimów walutowych nie osłabiła ambicji oddziaływania tej organizacji na światowy rynek usług finansowych. Wynikało to z decyzji w Kingston na Jamajce, przewidującej konieczność informowania władz Międzynarodowego Funduszu Walutowego o kształcie owych reżimów, a także uprawnienie MFW do wydawania o nich odpowiednich opinii. Ambicje te wyrażają statutowe zapisy o odpowiedzialnej polityce walutowej członków MFW. Wyrażają je nadto konkretne działania MFW⁸.

Funkcja regulacyjna MFW dotyczy środków, które mogą ograniczać płatności i transfery związane z międzynarodowymi transakcjami bieżącymi. Państwa członkowskie MFW są zobowiązane dostarczać do MFW informacje i dane statystyczne, które Fundusz uzna za istotne dla wykonywania przyjętych zadań⁹. Zaistniała swoboda systemów kursowych wewnątrz MFW nie oznacza odstępstwa od zasadniczych celów tej organizacji. Na przykład art. IV Statutu MFW stanowi¹⁰:

„1. Kraj członkowski powinien unikać manipulowania kursami walutowymi lub międzynarodowym systemem walutowym, aby umożliwić wyrównanie bilansu płatniczego lub osiągnięcie korzyści z nieuczciwej konkurencji w stosunku do innych krajów członkowskich;

2. Kraj członkowski będzie interweniował na rynku walutowym dla zwalczania krótkookresowych ruchów wartości waluty;

-
- czasowe oddawanie do dyspozycji krajów członkowskich zasobów ogólnych MFW w celu korygowania nierównowagi bilansu płatniczego, bez konieczności uciekania się do środków szkodliwych dla narodowej i międzynarodowej prosperity;
  - zmniejszanie rozmiaru i skracanie okresu trwania nierównowagi bilansu płatniczego.

(E. Chrabonszczyńska, *Międzynarodowe organizacje finansowe*, część I, „Bankowe ABC” 2001, nr 72, s. 5).

⁸ Dla przykładu – w celu łagodzenia skutków kryzysów walutowych i zapobieganiu zjawiska rozpowszechniania się kryzysów, MFW do swojej tradycyjnej działalności kredytowej wprowadził dwa udogodnienia: 1) w grudniu 1997 r. uruchomiono Supplemental Reserve Facility (SRF – Uzupełniające Udogodnienia Rezerwowe); 2) w kwietniu 1999 r. założona została Kontyngentowa Linia Kredytowa (Contingent Credit Line – CCL). W przypadku SRF celem jest dostarczanie środków krajom dotkniętym przez kryzysy walutowe, które mogą wyjść z kryzysu w stosunkowo krótkim czasie, jeśli tylko otrzymają pomoc finansową i wprowadzą w życie odpowiedni program dostosowawczy.

⁹ *Finanse międzynarodowe*, red. B. Bernaś, Warszawa: WN PWN 2006, s. 50; E. Pietrzak, *Internacjonalizacja systemu finansowego*, w: *System finansowy w Polsce – lata dziewięćdziesiąte*, red. E. Pietrzak, Z. Pogański, Warszawa: WN PWN 1997, s. 120-132.

¹⁰ E. Drabowski, *Międzynarodowe stosunki ekonomiczne i finansowe*, Warszawa: PWE 1986, s. 184-185.

3. Kraj członkowski weźmie pod uwagę w polityce interwencyjnej interesy innych krajów, włączając w to kraje, których waluty służą do interwencji;

4. Ocena polityki kursów walutowych dokonywana przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy będzie oparta na analizie rozwoju stanu bilansu płatniczego i zewnętrznego zadłużenia kraju członkowskiego. Ta ocena będzie dokonywana z uwzględnieniem ogólnej sytuacji ekonomicznej i strategii polityki gospodarczej kraju członkowskiego [...]”.

Natomiast – dla przykładu – w art. VIII Statutu MFW określone są wskazania co do usuwania ograniczeń dewizowych i warunki uznawania walut krajów członkowskich za wymienne. Kraje te¹¹:

„1. nie będą bez zgody Funduszu wprowadzać ograniczeń dewizowych dla transakcji bieżących (mogą natomiast stosować ograniczenia w zakresie transakcji kapitałowych);

2. nie będą stosować zróżnicowanych kursów walutowych lub w inny sposób dyskryminować określonych walut;

3. będą na żądanie władz monetarnych innych krajów członkowskich wymieniać swoją walutę pochodzącą z transakcji bieżących na SDR lub waluty tych krajów; oznacza to wymiennieść walut między władzami monetarnymi krajów członkowskich”.

Wyrazem tych ambicji jest także wdrożony w maju 1999 r. pod auspicjami MFW i Banku Światowego Program Oceny Sektora Finansowego (*Financial Sector Assessment Program – FSAP*)¹², którego cel wyraża się w promocji przejrzystości i stabilności systemów finansowych krajów członkowskich MFW. Głównym narzędziem FSAP jest dokonywana okresowo ocena funkcjonowania systemów finansowych poszczególnych krajów członkowskich w aspekcie instytucjonalnym (*Reports on Observance of Standards and Codes – ROSCs*), która w założeniach winna umożliwić identyfikację słabości działania systemów finansowych w tych krajach¹³. Jak zauważa M. Janicka¹⁴, „choć MFW nie ma praw-

---

¹¹ S. Rączkowski, *Międzynarodowe stosunki finansowe*, red. U. Płowiec, W.M. Orłowski, Warszawa: Dom Wydawniczy Bellona 1999, s. 308.

¹² *Globalne rynki finansowe w dobie kryzysu*, s. 178.

¹³ Do 2006 r. MFI opracowało 502 raporty. Każdy raport podlega ocenie według programu FSAP i zawiera dane na temat: zgodności systemu finansowego ze standardami, jego stabilności oraz wskazuje niezbędne reformy systemu finansowego. M. Watasik, *Nowa architektura finansowa?*, w: *Globalne rynki finansowe w dobie kryzysu*, s. 143.

¹⁴ M. Janicka, *Rola Międzynarodowego Funduszu Walutowego w procesie liberalizacji przepływów kapitałowych*, w: *Globalne rynki finansowe w dobie kryzysu*, s. 178-179.

nego umocowania do kontroli procesu liberalizacji przepływów kapitałowych, jednak ze względu na fakt, że dynamiczny rozwój międzynarodowego rynku kapitałowego jest jednym z istotnych czynników wpływających na poziom stabilności gospodarki światowej, MFW podejmuje próby «wyjścia» poza tradycyjny zakres nadzoru, który obejmuje monitorowanie pozycji na rachunku obrotów bieżących i poziomu zadłużenia zewnętrznego krajów. Jest to o tyle istotne, iż to właśnie na MFW cedowany jest przez kraje gospodarki światowej obowiązek pomocy finansowej i technicznej w przypadku pojawienia się kryzysu o podłożu finansowym”.

Do stosunkowo wczesnych ram instytucjonalno-prawnych na międzynarodowym rynku usług finansowych należą, stworzone w ramach Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), Kodeks Liberalizacji Przepływów Kapitałowych oraz Kodeks Liberalizacji Bieżących Transakcji Niewidzialnych¹⁵.

Obu kodeksom przyświeca ten sam cel: usunięcie ograniczeń przepływów kapitałowych oraz transakcji niewidzialnych między państwami członkowskimi, tzn. stworzenie stanu, aby rezydenci państw OECD mogli prowadzić ze sobą swobodnie transakcje z zachowaniem następujących zasad¹⁶:

- liberalizacji, według której osoby zagraniczne powinny być traktowane w danym kraju na takich samych warunkach, jak ich partnerzy krajowi;
- niewprowadzania nowych ograniczeń, uniemożliwiających pogorszenie osiągniętego poziomu liberalizacji;
- niedyskryminacji, narzucającej obowiązek niestosowania przez kraje członkowskie środków różnicujących w transakcjach niewidzialnych i transferach kapitałów.

Członkowie OECD w ramach Kodeksu Liberalizacji Przepływów Kapitałowych zobowiązali się do liberalizacji¹⁷ wielu transakcji finansowych i prze-

---

¹⁵ K ł o s i ń s k i, *Światowy rynek usług w początkach XXI wieku*, s. 72-77.

¹⁶ Obok wymienionych trzech, formułowane są zasady uzupełniające prowadzące do zwiększenia przejrzystości środków stosowanych przez kraje członkowskie OECD. *OECD a Polska*, red. S. Michałowski, M. Szostak, Warszawa: IKiCNZ 1995.

¹⁷ Liberalizacja obejmuje: dokonywanie oraz likwidowanie inwestycji bezpośrednich, operacje na rynku nieruchomości, transakcje kupna i sprzedaży oraz emisje papierów wartościowych na rynku kapitałowym, operacje na rynku pieniężnym, obrót instrumentami finansowymi poza rynkiem regulowanym, operacje związane z inwestowaniem grupowym, kredyty związane z międzynarodowym handlem towarami i usługami, kredyty finansowe i pożyczki, poręczenia i gwarancje, operacje na rachunkach depozytowych, operacje na rynku walutowym, transfery wynikające z ubezpieczeń na życie, przepływy kapitału osób fizycznych (pożyczki, upominki, spadki, posagi, przychody z gier), fizyczny przepływ papierów wartościowych i środków płatniczych. *Code of Libe-*

przepływów kapitałowych zarówno dla nierezydentów rynku krajowego, jak i dla rezydentów rynków innych krajów OECD.

W Kodeksie Liberalizacji Bieżących Transakcji Niewidzialnych wyróżnia się jedenaście dziedzin usług, w tym¹⁸:

- bankowość i usługi finansowe (usługi w dziedzinie płatności, bankowe, pośrednictwa na rynku papierów wartościowych, zarządzanie aktywami, prowizje oraz inne opłaty od inwestorów zagranicznych);
- dochody z kapitału (zyski z działalności gospodarczej, dywidendy oraz udziały w zyskach, odsetki, np. od obligacji i kredytów hipotecznych, a także czynsze).

Państwo członkowskie OECD może zawiesić wykonanie regulacji Kodeksu (bądź całkowicie się z niego wycofać) w przypadku, gdy istnieje zagrożenie narodowego bezpieczeństwa ekonomicznego, gdy przepływy powodują poważne zaburzenia gospodarcze lub finansowe, a także gdy następuje znaczne pogorszenie sytuacji w bilansie płatniczym.

Światowa Organizacja Handlu opracowała ogólne zasady zmierzające do liberalizacji przepływów kapitałowych. W ramach Układu Ogólnego w sprawie Handlu Usługami (*General Agreement on Trade in Services – GATS*) państwa członkowskie uzgodniły, że nie będą nakładały żadnych ograniczeń na transfery kapitału oraz płatności wynikające z transakcji bieżących¹⁹. Większą liberalizację usług finansowych przyniosły prowadzone w 1997 roku negocjacje z wynikami ujętymi w Piątym Protokole do GATS, w którym uzgodniono zmniejszenie ograniczeń funkcjonowania zagranicznych instytucji finansowych, świadczenia usług oraz otwierania oddziałów i filii na rynkach krajowych.

Bank Rozrachunków Międzynarodowych (określany także mianem Bank Rozliczeń Międzynarodowych – Bank for International Settlements – BIS), utworzony w 1930 r., należy niewątpliwie do ważnych elementów współczesnej architektury finansowej świata. Po II wojnie światowej stał się forum dyskusyjnym banków centralnych państw rozwiniętych, na którym rozważane są

---

ralization of Capital Movements – 2003 Edition, Directorate for Financial, Fiscal and Enterprise Affairs, OECD, Paris 2003, Annex A, s. 31-44; D. Sobczak, Międzynarodowa integracja rynków finansowych, w: Unia Europejska i Stany Zjednoczone wobec wyzwań globalnych, red. K. Żukrowska, Warszawa: SGH 2006, s. 65.

¹⁸ K ł o s i ń s k i, *Światowy rynek usług w początkach XXI wieku*, s. 74.

¹⁹ GATS zawiera dwa załączniki dotyczące usług finansowych, w których precyzuje się pojęcie „usługi w wykonywaniu funkcji władczych” na gruncie usług finansowych. A. W r ó b e l, *Międzynarodowa wymiana usług*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar 2009, s. 196.

wszystkie aspekty międzynarodowych stosunków finansowych²⁰. Stałymi tematami dyskusji są problemy reformy międzynarodowego systemu walutowego, skutki przepływu kapitału między krajami, rola monetarna złota. Funkcję tę spełniają zarówno Walne Zgromadzenie (naczelny organ BIS), jak i stosunkowo regularne spotkania ekspertów banków centralnych.

Pod auspicjami Banku Rozrachunków Międzynarodowych działają:

- Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS),
- Komitet do spraw Globalnego Systemu Finansowego (Committee on the Global Financial System – CGFS),
- Komitet do spraw Systemów Płatności i Rozliczeń (Committee on Payment and Settlement Systems – CPSS).

Komitet Nadzoru Bankowego w Bazylei (Basel Committee on Banking Supervision – BCBS) został założony w 1974 r. przez prezesów banków centralnych krajów Grupy 10²¹. Ciało to nie ma żadnych ponadnarodowych kompetencji nadzorczych ani mocy prawnej, opracowuje jednak standardy i wskazówki w zakresie nadzoru nad rynkiem kapitałowym. Decyzje o ich stosowaniu są pozostawione władzom narodowym. W ten sposób BCBS wspiera harmonizację standardów nadzoru w skali międzynarodowej²².

Międzynarodowa Organizacja Komisji Papierów Wartościowych (International Organization of Securities Commissions – IOSCO) skupia, jako członków zwykłych, władze nadzorcze nad rynkiem kapitałowym 105 krajów. Zadaniem organizacji jest wspieranie wysokiej jakości regulacji rynku kapitałowego, ze szczególnym uwzględnieniem efektywnego nadzoru nad transakcjami międzynarodowymi. Zapewnia ona także wsparcie w zakresie wdrażania międzynarodowych standardów oraz walki z nieuczciwymi praktykami na rynku kapitałowym²³.

---

²⁰ Z.M. Dolina-Klepacki, *Encyklopedia organizacji międzynarodowych*, Warszawa: Wydawnictwo 69 1999, s. 20.

²¹ Grupa 10 zrzesza najbardziej uprzemysłowione kraje świata lat siedemdziesiątych XX wieku (Belgia, Francja, Holandia, Japonia, Kanada, RFN, USA, Szwecja, Wielka Brytania, Włochy), które podpisały 18 grudnia 1971 r. Umowę Smithsoniańską (znaną także pod nazwą Klub Paryski). Obecnie w skład BCBS wchodzi przedstawiciele banków centralnych oraz władz nadzorujących rynki kapitałowe 13 krajów: Belgii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Japonii, Kanady, Luksemburga, Niemiec, USA, Szwajcarii, Szwecji, Wielkiej Brytanii i Włoch.

²² www.bis.org/bcbs/aboutbcbs.htm

²³ www.iosco.org

Do głównych celów IOSCO należy:

- współpraca w zakresie ustanawiania wspólnych standardów regulacyjnych, mających na celu wspieranie uczciwego i sprawnego funkcjonowania rynków finansowych;
- wzajemna wymiana doświadczeń i informacji w celu doskonalenia funkcjonowania krajowych rynków papierów wartościowych;
- wspólne działania na rzecz ustanowienia standardów i efektywnego nadzoru nad międzynarodowymi transakcjami papierami wartościowymi;
- wzajemna pomoc w zakresie bezpieczeństwa rynków papierów wartościowych poprzez rygorystyczne przestrzeganie standardów i przeciwdziałanie przestępstwom finansowym.

Przykładem regulacji na globalnym rynku finansowym są następujące umowy kapitałowe Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego, działającego pod auspicjami Banku Rozliczeń Międzynarodowych (Bank for International Settlements – BIS)²⁴:

- Bazylea I, regulująca stosunek środków własnych każdego banku do jego zobowiązań ważonych przez stopień ich ryzyka (tzw. adekwatność kapitałowa);
- Bazylea II, nowa umowa kapitałowa, zobowiązująca każdy bank do poddania swojej techniki zarządzania ryzykiem przeglądowi i aprobachie banku centralnego kraju, w którym ma on siedzibę;
- Bazylea III, zespół regulacji dotyczących wymogów kapitałowych i zarządzania ryzykiem w banku działającym transgranicznie (nowa wersja Bazylei II, ogłoszona w dniu 26 lipca 2010 r., a wprowadzenie wszystkich jej postanowień ma się zakończyć w styczniu 2019 r.)²⁵.

Gwoli prawdy, zasadnicza nowa Umowa Kapitałowa (Bazylea II) zawiera trzy uzupełniające się składowe²⁶:

- pierwsza – *Minimum Capital Requirements* (Minimalne Wymogi Kapitałowe) – zawiera znaczące zmiany w traktowaniu ryzyka kredytowego oraz wprowadza wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka operacyjnego (stwarza możliwość wykorzystania przez banki własnych, wewnętrznych modeli szacowania ryzyka kredytowego);

---

²⁴ *Rocznik Strategiczny 2005/2006*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar 2006, s. 39-40.

²⁵ www.bankier.pl/wiadomosc/BAZYLEA-III-na-drozdzie-do-wiekszej-stabilnosci

²⁶ *Globalne rynki finansowe w dobie kryzysu*, s. 144-145.

- druga – *Supervisory Review Process* (Analiza Nadzorcza) – ustanawia odpowiedzialność banków za stworzenie wewnętrznych procesów oceny kapitału ekonomicznego oraz ustalenie docelowych kapitałów zgodnych z profilem ryzyka w danym banku oraz otoczeniem nadzorczym;
- trzecia – *Enhanced Disclosure* (Dyscyplina Rynkowa) – zobowiązuje instytucje do ujawniania informacji na temat ich profilu ryzyka oraz poziom kapitalizacji. (Zakres ujawnianych informacji zależy od przyjętego przez bank wariantu – im bardziej zaawansowane podejście, wykorzystujące modele statystyczne, tym więcej informacji wymaga ujawnienia).

Komitet do spraw Globalnego Systemu Finansowego (CGFS)²⁷ monitoruje rozwój światowego rynku finansowego oraz jego wpływ na banki centralne. Komitet posiada uprawnienia do identyfikowania oraz oceny potencjalnych źródeł kryzysu na światowym rynku finansowym, tak by uchwycić strukturalne fundamenty światowego rynku finansowego w celu sprzyjania poprawie jego funkcjonowania oraz stabilności. CGFS wypełnia to pełnomocnictwo poprzez regularne przeglądy, długoterminowe skoordynowane przedsięwzięcia z wykorzystaniem personelu banku, a także poprzez wydawanie różnorodnych raportów. CGFS nadzoruje także – wraz z BIS – gromadzenie bankowej oraz finansowej statystyki.

Komitet do spraw Systemów Płatności i Rozliczeń (CPSS)²⁸ przyczynia się do wzmacniania infrastruktury rynku finansowego poprzez sprzyjanie rozsądnym, efektywnym systemom płatności oraz rozliczeń. CPSS ogłasza różne raporty w zakresie systemów transferu funduszy, systemów zabezpieczenia rozliczeń, mechanizmów porozumień w operacjach dewizowych, klarowności warunków wymiany w przypadku niekonwencjonalnych derywatów oraz instrumentów płatności detalicznych.

Joint Forum – utworzone w 1996 r. pod egidą Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego²⁹ – obejmuje, obok BCBS, Międzynarodową Organizację Komisji Papierów Wartościowych oraz Międzynarodowe Stowarzyszenie Nadzorców Ubezpieczeniowych.

Wzmoczone pojawienie się konglomeratów finansowych oraz rozmywanie się różnic pomiędzy działalnościami w dziedzinie finansów, nasila konieczność

---

²⁷ <http://www.bis.org/cgfs/index.htm>

²⁸ <http://www.bis.org/cpss/index.htm>

²⁹ http://www.bis.org/joint_forum/index.cfm?/section=history

wspólnych wysiłków na rzecz poprawy skuteczności metod oraz podejść w nadzorze.

Pierwsze spotkanie w ramach Joint Forum miało miejsce w styczniu 1996 r., a następne spotkania odbywają się regularnie trzy razy w roku. W Joint Forum reprezentowanych jest 13 państw: Australia, Belgia, Dania, Francja, Hiszpania, Holandia, Japonia, Kanada, Niemcy, Stany Zjednoczone, Szwajcaria, Wielka Brytania, Włochy. Komisja EU jest obecna w charakterze obserwatora.

Międzynarodowe Stowarzyszenie Nadzorców Ubezpieczeniowych (IAIS)³⁰ utworzone w 1994 r., zrzesza organy nadzorcze ze 151 państw, jak i organizacje międzynarodowe, w tym Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych. W prace IAIS zaangażowanych jest także 126 obserwatorów, reprezentujących stowarzyszenia branżowe zakładów ubezpieczeń i reasekuracji oraz międzynarodowe instytucje finansowe.

IAIS, jako organizacja ustanawiająca standardy, opracowuje i publikuje zasady oraz zalecenia w kluczowych dziedzinach dotyczących nadzoru i regulacji sektora ubezpieczeń. Wypracowane przez IAIS Podstawowe Zasady Ubezpieczeniowe (*Insurance Core Principles – ICP*) określają podstawowe wymogi dotyczące działalności ubezpieczeniowej i nadzory nad zakładami ubezpieczeń. Podstawowe Zasady Ubezpieczeniowe stanowią także podstawę do oceny ustawodawstwa, systemów i procedur nadzorczych w zakresie ubezpieczeń obowiązujących w poszczególnych krajach.

Działalność IAIS, przejawia się także w promowaniu standardów, nadzoru i regulacji sektora ubezpieczeń poprzez organizowanie seminariów i szkoleń. IAIS zaangażuje się w organizację wielu seminariów regionalnych, publikację materiałów szkoleniowych i analiz dotyczących nadzoru ubezpieczeniowego. Celem tych działań jest stworzenie stabilnego, rzetelnego i efektywnego sektora ubezpieczeń, chroniącego interesy ubezpieczonych, uposażonych i uprawnionych z umowy ubezpieczenia. Stowarzyszenie jest kierowane przez Komitet Wykonawczy, który reprezentuje IAIS na zewnątrz oraz podejmuje wszelkie decyzje niezbędne do wykonania wyznaczonych zadań.

Ponadto w strukturze IAIS działają:

- Komitet Techniczny, którego zadaniem jest rozwijanie zasad i standardów dla skutecznego nadzoru ubezpieczeń;

---

³⁰ Zrewidowane w październiku 2011 r. Podstawowe Zasady Ubezpieczeń są dostępne w serwisie internetowym UKNF – http://www.knf.gov.pl/o_nas/wspolpraca_miedzynarodowa/organizacje/iais.html

- Komitet Implementacyjny, którego głównym zadaniem jest wspieranie rynków rozwijających się w ustanawianiu prawidłowych zasad dotyczących regulacji i nadzoru ubezpieczeń, ponadto opracowuje materiały szkoleniowe i organizuje szkolenia;
- Komitet Stabilności Finansowej, którego głównym zadaniem jest opracowywanie strategii wspierania stabilności finansowej oraz koordynacja działań IAIS z Radą Stabilności Finansowej (Financial Stability Board – FSB) i G20;
- Komitet Budżetowy, którego zadaniem jest prowadzenie spraw związanych z finansowaniem IAIS.

Członkowie IAIS podejmują istotne dla Stowarzyszenia decyzje na Walnym Zgromadzeniu, organizowanym raz w roku. Do zadań Walnego Zgromadzenia należy decydowanie o kierunkach przyszłych prac Stowarzyszenia, zmianach statutowych, a także wybór członków Komitetu Wykonawczego i uchwalanie dokumentów (standardów, zasad, zaleceń) przygotowanych przez podkomitety i grupy robocze IAIS.

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego jest członkiem Komitetu Technicznego i jego Podkomitetu ds. grup ubezpieczeniowych i kwestii międzysektorowych oraz Komitetu Implementacyjnego, w ramach którego pełni rolę koordynatora regionalnego dla Regionu Europy Środkowej, Wschodniej i Zakaukazia. Do zadań koordynatora należy m.in. badanie potrzeb szkoleniowych, koordynowanie i podejmowanie inicjatyw szkoleniowych w tym zakresie oraz opracowywanie strategii wdrażania celów szkoleniowych w obrębie Regionu.

Z inicjatywy Szczytu Krajów G7 w 1999 r. utworzono Forum Stabilności Finansowej (Financial Stability Forum – FSF). W jego skład weszli przedstawiciele ministerstw finansów, banków emisyjnych oraz nadzoru bankowego z USA, Japonii, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji, Włoch, Kanady, a także z Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW), Banku Światowego, Banku Rozrachunków Międzynarodowych i OECD. Ponadto, w jego obradach biorą udział przedstawiciele sfery finansów Hongkongu i Singapuru. Forum Stabilności Finansowej ma spotkania kilka razy w roku w celu wymiany informacji oraz doświadczeń związanych z rynkami finansowymi i sytuacją finansową poszczególnych krajów. W ramach FSF zostały powołane trzy grupy problemowe:

- 1) centrów finansowych *offshore*, tzn. rajów podatkowych („rp”),
- 2) funduszy hedgingowych,
- 3) krótkoterminowych przepływów kapitałowych.

W ramach grupy problemowej rajów podatkowych sformułowano następujące zalecenia:

- w „rp”, pod kierunkiem MFW, powinny być wprowadzone międzynarodowe standardy i regulacje finansowe oraz stworzony efektywny nadzór instytucjonalny;
- poszczególne kraje powinny wprowadzić zezwolenia na działalność w „rp” i publikować listy osób, które je prowadzą;
- nadzór w „rp” powinien obejmować nie tylko instytucje finansowe, lecz także ubezpieczenia i handel papierami wartościowymi;
- należy wezwać „rp”, aby swoją działalność finansową zgłosiły w Banku Rozrachunków Międzynarodowych.

W zakresie problematyki funduszy hedgingowych Forum Stabilności Finansowej sformułowano następujące zalecenia:

- poprawie powinno ulec zarządzanie ryzykiem w funduszach hedgingowych;
- zasady działania funduszy hedgingowych powinny być dostosowane do ustawodawstwa poszczególnych krajów;
- kierujących funduszami hedgingowymi powinny obowiązywać reguły dobrego zarządzania.

Propozycje uregulowania krótkookresowych przepływów kapitałowych sformułowano następująco:

- poprawa monitoringu przepływów kapitałowych i wskaźników makroekonomicznych w poszczególnych krajach;
- poprawa zarządzania ryzykiem w publicznym i prywatnym sektorze bankowym, szczególnie zarządzania płynnością i długiem;
- rozbudowa nadzoru, w tym kontrola ryzyka i górnej granicy kredytów w obcych walutach;
- kontrola importu kapitału w szczególnych, uzasadnionych sytuacjach;
- pobudzanie długoterminowych inwestycji poprzez emisję długoterminowych państwowych obligacji;
- zwiększenie przejrzystości poprzez lepsze statystyki, księgowość i bilanse.

Także w 1999 r. (pierwsze posiedzenie w Berlinie) do współpracy oraz konsultacji problemów wchodzących w zakres międzynarodowego systemu finansowego została powołana Grupa Dwudziestu Ministrów Finansów oraz Prezesów

Banków Centralnych³¹, która studiuje, dokonuje przeglądów oraz promuje dyskusję (wśród czołowych krajów przemysłowych, a także o gospodarkach wschodzących) nad polityką międzynarodowej stabilności finansowej.

Na londyńskim Szczycie G20 (w kwietniu 2009 r.) stworzono instytucjonalną formę – sukcesora Forum Stabilności Finansowej, tj. Radę Stabilności Finansowej (Financial Stability Board – FSB), która obejmuje kraje G20, a także Hiszpanię oraz Komisję Europejską³². Na czele FSB stanął prezes Banku Włoch (Mario Draghi), a sekretariat PSB zabezpiecza Bank Rozrachunków Międzynarodowych w Bazylei. Nowy globalny regulator monitoruje potencjalne ryzyko gospodarcze, zwłaszcza związane z dużymi firmami oraz zarządza „zdarzeniami wczesnego ostrzeżenia”, a także okresowo przedstawia aktualne potencjalne trudności. FSB sprawuje nadzór nad systemowo ważnymi instytucjami finansowymi, w tym nad funduszami hedgingowymi. Instytucje te są zobowiązane do przedstawiania swoich strategii, poziomu zadłużenia oraz ryzyka. FSB może ustanawiać kolegia monitorujące każdą z największych międzynarodowych firm usług finansowych. Na Szczycie G20 w Toronto (26-27 czerwca 2010) FSB przedstawiła tymczasowy raport o redukcji hazardu moralnego w systemie ważnych instytucji finansowych, wynikającego z problemu „zbyt duży, by upaść” (*to big to fail*). W raporcie zaproponowano – a Szczyt zaakceptował to w Deklaracji – zasady, które powinny być stosowane w polityce w najbliższym czasie. Należą do nich³³:

- właściwa alokacja strat, redukująca pokusę nadużycia oraz chroniąca podatników;
- kontynuacja ostrożności w usługach finansowych, włącznie z nieustanną troską o zabezpieczenie depozytariuszy;
- wiarygodność regulaminów rynkowych;
- minimalizacja „infekcji”;
- rozważne planowanie w celu uporządkowania ustaleń i przepływów zawieranych (oraz realizowanych) w kontraktach;
- efektywna współpraca oraz wymiana informacji nawet w przypadku braku instytucji wymiany.

---

³¹ Z następującym składem: Arabia Saudyjska, Argentyna, Australia, Brazylia, Chiny, Francja, Indie, Indonezja, Japonia, Kanada, Korea Płd., Meksyk, Niemcy, Rosja, USA, Turcja, Wielka Brytania, Włochy, a także Unia Europejska. Od roku 2009 są zapraszane Hiszpania i Holandia.

³² London Summit-Leaders Statement, www.g20.org/Documents/g20_communique_020409.pdf, 2 April 2009.

³³ The G20 Toronto Summit Declaration. www.g20.utoronto.ca/2010/to-communique.html, s. 15.

Kryzys 2008+, zauważa J.L. Bednarczyk³⁴, ujawnił wiele niedoskonałości współczesnej gospodarki. Przede wszystkim uwidoczniła się niewydolność i niedostosowanie gospodarek krajowych i międzynarodowych organizacji finansowych do dzisiejszych realiów. Regulacje poszczególnych państw i międzynarodowych organizacji finansowych przystosowane do działania w zupełnie innych od współczesnych realiów, nie dają możliwości efektywnego przeciwdziałania teraźniejszym zagrożeniom. Wydaje się więc, że przebudowa nie tylko na poziomie instytucjonalnym, ale globalnym, obejmującym cały międzynarodowy system finansowy, jest nieunikniona. Winno się na nią złożyć:

- odtworzenie etyki sektora finansowego, która powinna stać się fundamentem działania instytucji tam funkcjonujących;
- zwiększenie ładu korporacyjnego instytucji finansowych, polegające na wzmocnieniu roli rad nadzorczych składających się w głównej mierze z niezależnych członków;
- w obrębie polityki regulacyjnej należy wzmocnić czynności dotyczące bezpieczeństwa funkcjonowania instytucji finansowych;
- zwiększenie przejrzystości działania całego rynku finansowego – m.in. polegające na opracowaniu nowych metod oceny ryzyka czy wprowadzaniu regulatora działającego w interesie publicznym;
- wzmocnienie nadzoru nad operacjami różnych instytucji finansowych (w szczególności funduszy emerytalnych i inwestycyjnych);
- zgodność w sferze regulacyjnej „wielkiej trójki” rynków finansowych (USA, Japonii, Unii Europejskiej), a poprzez to „wymuszona” współpraca wszystkich ważniejszych gospodarek świata;
- przystosowanie działań rządów i banków centralnych w zakresie polityki fiskalnej i monetarnej do dzisiejszych realiów – ich głównym zadaniem powinno być przeciwdziałanie (wszystkimi możliwymi narzędziami) powiększaniu się globalnej nierównowagi.

Istnieje przekonanie (przynajmniej zasadne teoretycznie), że zmiany w światowej gospodarce są w stanie zapobiegać wybuchom podobnych kryzysów³⁵.

---

³⁴ *Finansowe determinanty wzrostu w gospodarce globalnej*, s. 28.

³⁵ Atoli, jak zauważa wspomniany J.L. Bednarczyk: „Istnieją w światowej gospodarce problemy, których rozwiązanie może przysporzyć trudności. W pierwszej kolejności niemożliwe wydaje się odwrócenie panujących od wielu lat trendów, głównie zjawiska globalizacji i zmiany układu sił (między innymi osłabianie USA na rzecz rosnącej pozycji Chin i Indii). Po drugie, z rynków finansowych nie da się usunąć typowych dla nich reakcji irracjonalnego optymizmu i pesymizmu, ryzyka finansowego, a w pewnych kręgach zbyt wielkiej lekkomyślności i chciwości. Po trzecie zaś,

Dyskusje na Forum Unii Europejskiej prowadzą do sentencji, że potrzebna jest zmiana metody sprawowania kontroli nad globalnymi instytucjami finansowymi. Zaproponowane zostały trzy rozwiązania³⁶:

- utworzenie światowej instytucji nadzorczej, której zadaniem byłoby nadzorowanie instytucji działających w skali globalnej;
- wytypowanie z każdego kontynentu regionalnego nadzorcy i zawarcie między nimi umów o współpracy;
- podpisanie umowy między nadzorcą UE a krajem (krajami), z których pochodzą (lub na których terenie prowadzą działalność) globalne instytucje finansowe.

24 października 2011 r. przyniósł światu apel Papieskiej Rady „Sprawiedliwość i Pokój” „O reformę międzynarodowego systemu finansowego i monetarnego w perspektywie władzy publicznej o uniwersalnej kompetencji”. Chodzi o dobro ogółu i jego przyszłość, gdyż – zdaniem Rady – egoizm i kolektywna pazerność, a także liberalizm gospodarczy (pozbawiony reguł oraz kontroli) doprowadziły do obecnego kryzysu. Rada Papieska zauważa, że spekulacyjne transakcje walutowe i finansowe przynoszą szkodę realnej gospodarce, szczególnie w krajach ekonomicznie słabszych. Rynki powinny być na służbie człowieka. Poprawę obecnej sytuacji – zdaniem Rady (moim zdaniem słusznym) – może przynieść na przykład podatek od transakcji finansowych, z którego wpływy przeznaczyć by można na rzecz krajów najbardziej dotkniętych kryzysem. Rada zaleca także dekapitalizację banków – ze środków publicznych – w taki sposób, aby przyczyniły się one do wzrostu realnej gospodarki. Rada postuluje, by rynek finansowy nie rósł szybciej niż gospodarka realna.

Najważniejszą propozycją Papieskiej Rady „Sprawiedliwość i Pokój” jest utworzenie międzynarodowego urzędu (światowego banku centralnego) bądź „mechanizmu”, który sprawowałby globalną kontrolę monetarną, zgodną z logiką Międzynarodowego Systemu Walutowego z Breton-Woods (dla którego powstał Międzynarodowy Fundusz Walutowy). Ponieważ – zdaniem Rady – Międzynarodowy Fundusz Walutowy w wyniku kryzysu finansowego stracił rolę stabilizatora

---

nie da się uniknąć negatywnego oddziaływania polityki na postanowienia rządów i (już w pomniejszym zakresie) banków centralnych – należy więc brać pod uwagę ich nieoptymalność” (*Finansowe determinanty wzrostu w gospodarce globalnej*, s. 28).

³⁶ M. Iwanowicz-Drozdowska, *Bezpieczeństwo rynku usług finansowych: perspektywa Unii Europejskiej*, Warszawa: Oficyna Wydawnicza Szkoła Główna Handlowa 2008, s. 204-208; *Finansowe determinanty wzrostu w gospodarce globalnej*, s. 27.

w stosunku do światowych finansów oraz nie może gwarantować powrotu do tej funkcji, zatem potrzebna jest nowa władza, która koordynowałaby oraz pilnowała systemu kursów wymiany. Zdaniem Rady, pierwszym krokiem prowadzącym do utworzenia owej instytucji mógłby być „wspólny kodeks elementarnych zasad”, a celem utworzenie czegoś w rodzaju Światowego Banku Centralnego, działającego pod egidą Organizacji Narodów Zjednoczonych, albo – co najmniej – działającym według jej zasad.

Według opinii Papieskiej Rady, kończy się „westfalski” porządek świata, epoka, w której państwa kooperowały ze sobą, lecz „nie widziały konieczności silnej jedności na rzecz dobra wspólnego narodów”. „Obecne pokolenia – zdaniem Rady – muszą widzieć, że istnieje nowa światowa dynamika dla realizacji uniwersalnego dobra wspólnego”. Ta sytuacja, zdaniem Rady, stworzy warunki do stopniowego przeniesienia części praw narodowych na władze regionalne lub globalne. Celem stanie się państwo prawa na płaszczyźnie ponadnarodowej – „bardziej bliska sobie światowa społeczność”. Rada apeluje: „Trzeba zmienić nie tylko instytucje, ale także styl życia i zapewnić lepszą przyszłość wszystkim narodom”.

Gwoli prawdy, stanowisko Papieskiej Rady „Sprawiedliwość i Pokój” jest niekonsekwentnym wyrazem stanowiska Ojca Świętego Benedykta XVI, wyrażonego w encyklice *Caritas in veritate* oraz ustaleń Soboru Watykańskiego II³⁷. We wspomnianej encyklice czytamy: „Wobec niepowstrzymanego wzrostu wzajemnej światowej zależności odczuwa się mocno, w świetle recesji również posiadającej wymiar światowy, pilną potrzebę reformy zarówno *Organizacji Narodów Zjednoczonych*, jak i międzynarodowej *struktury ekonomicznej* i finansowej”. Dokument ten stanowi, iż³⁸ „istnieje pilna potrzeba prawdziwej *politycznej władzy światowej* – nakreślonej już [...] przez [...] błogosławionego Jana XXIII – dla zarządzania ekonomią światową; dla uzdrowienia gospodarek dotkniętych kryzysem; dla zapobieżenia pogłębieniu się kryzysu i wynikającego stąd zachwiania równowagi; dla przeprowadzenia właściwego, pełnego rozbrojenia oraz zagwarantowania bezpieczeństwa wyżywienia i pokoju, dla zapewnienia ochrony środowiska i regulowania ruchów migracyjnych. Tego rodzaju władza musi być regulowana przez prawo, przestrzegać w sposób spójny zasady pomocniczości i solidarności, być ukierunkowana na realizację dobra wspólnego, zaan-

---

³⁷ B e n e d y k t XVI, *Encyklika „Caritas in veritate”*, Kraków: Wydawnictwo AA 2009, nr 67, s. 137.

³⁸ Tamże, nr 67, s. 138.

gażować się w realizację autentycznego integralnego rozwoju ludzkiego, inspirującego się wartościami miłości w prawdzie. Ponadto taka władza powinna być uznana przez wszystkich, skuteczna, by każdemu zagwarantować bezpieczeństwo, zachowanie sprawiedliwości i przestrzegania prawa. Oczywiście, powinna się ona cieszyć uprawnieniami, by strony przestrzegały jej decyzji, a także podjętych i uzgodnionych środków na różnych forach międzynarodowych”.

Propozycja powołania Światowego Banku Centralnego jest wyjściem poza projekt politycznej władzy światowej. Ów projekt wpisuje się w pewne oczekiwania ekonomistów, jednakowoż – zauważa T.T. Kaczmarek³⁹ – „chaos, jaki zapanował na narodowych i międzynarodowych rynkach finansowych, wymaga wprowadzenia odpowiedzialnego i kompetentnego nadzoru bankowego nad instytucjami finansowymi przede wszystkim w poszczególnych krajach”. T.T. Kaczmarek w cytowanym dziele powiada⁴⁰: „Z pewnością konieczna jest ścisła współpraca ponadnarodowa banków centralnych i organów nadzorczych. Międzynarodowa instytucja nadzoru byłaby niezbędna do nadzorowania krajowych instytucji kontroli, w celu identyfikowania pojawiających się rodzajów ryzyka oraz eliminowania niezdrowej konkurencji”. Kontynuuje⁴¹: „Przede wszystkim potrzebna jest kontrola polityki kursów walutowych [...] o takich problemach należy dyskutować w skali międzynarodowej i w skrajnych sytuacjach stosować sankcje, które zmuszą określony kraj do zmiany błędnej polityki”, a następnie proponuje: „Międzynarodowy Fundusz Walutowy, po zreformowaniu, powinien zająć się poważnie [...] zwłaszcza kwestią kontrolowania narodowych instytucji nadzoru bankowego oraz roztoczenia nadzoru nad polityką kursów walutowych”.

Takie rozwiązanie – choć bez Międzynarodowego Funduszu Walutowego – wspierają przemyślenia Krzysztofa Rybińskiego⁴², który po przeglądzie najnowszej literatury na temat koordynacji polityki pieniężnej wskazuje, „że o ile z przyczyn politycznych instytucja globalnego banku centralnego może nie zostać wdrożona w kilku najbliższych dekadach, o tyle forum koordynacji polityki pieniężnej powinno powstać”. Owo forum wiąże K. Rybiński z bankami centralnymi, których decyzje mogą mieć globalne konsekwencje, czyli obecnie Rezerwy Federalnej Stanów Zjednoczonych, Ludowego Banku Chin oraz Japonii. „W nie-

---

³⁹ T.T. K a c z m a r e k, *Globalna gospodarka i globalny kryzys*, Warszawa: Difin 2009, s. 190.

⁴⁰ Tamże, s. 190-191.

⁴¹ Tamże, s. 191.

⁴² *Migracja kapitału w globalnej gospodarce*, red. A. Szablewski, Warszawa: Difin 2009, s. 166.

odległej przyszłości – jak przewiduje ów autor – do tej grupy może dołączyć ewentualnie bank centralny Zatoki Perskiej [...] Istnieje także możliwość – zdaniem K. Rybińskiego – przy powstaniu wspólnej waluty ASEAN + Japonia, Chiny, Korea, iż polityka pieniężna w skali świata będzie delegowana do trzech banków centralnych: Rezerwy Federalnej Stanów Zjednoczonych, Europejskiego Banku Centralnego oraz Banku Centralnego Azji. Autor ten swoje rozważania zamyka puentą⁴³: „Czas pokaże, który ze scenariuszy się zrealizuje, ale już teraz z dużym prawdopodobieństwem można stwierdzić, że polityka pieniężna XXI wieku będzie prowadzona zupełnie inaczej niż polityka pieniężna w XX wieku”.

BIBLIOGRAFIA

- Dolina-Klepicki Z.M.: Encyklopedia organizacji międzynarodowych, Warszawa: Wydawnictwo 69 1999.
- Dubisz J., Olejniczak Z.: Inwestycje kapitałowe, ryzyko, wycena i dywersyfikacja portfeli inwestycyjnych, Poznań: Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości 2003.
- Drabowski E.: Międzynarodowe stosunki ekonomiczne i finansowe, Warszawa: PWE 1986.
- Finanse międzynarodowe, red. B. Bernaś, Warszawa: WN PWN 2006.
- Finansowe determinanty wzrostu w gospodarce globalnej, red. J.L. Bednarczyk, Warszawa: CeDeWu.pl Wydawnictwa Fachowe 2009.
- Globalizacja, mechanizmy i wyzwania, red. B. Liberska, Warszawa: PTE 2002.
- Globalne rynki finansowe w dobie kryzysu, red. J.L. Bednarczyk, S.I. Bukowski, J. Misali, Warszawa: CeDeWu.pl Wydawnictwa Fachowe 2009.
- Iwanowicz-Drozdowska M.: Bezpieczeństwo rynku usług finansowych. Perspektywy Unii Europejskiej, Warszawa: SGH 2008.
- Kaczmarek T.T.: Globalna gospodarka i globalny kryzys, Warszawa: Difin 2009.
- Kłosiński K.A.: Światowy rynek usług w początkach XXI wieku, Warszawa: PWE 2011.
- Migracja kapitału w globalnej gospodarce, red. A. Szablewski, Warszawa: Difin 2009.
- OECD a Polska, red. S. Michałowski, M. Szostak, Warszawa: IKiCNZ 1995.

---

⁴³ Tamże, s. 167.

- Rączkowski S.: Międzynarodowe stosunki finansowe, red. U. Płowiec, W.M. Orłowski, Warszawa: Dom Wydawniczy Bellona 1999.
- Rynek usług finansowych a koniunktura gospodarcza, red. J. Garczarczyk, Warszawa: CeDeWu.pl Wydawnictwa Fachowe 2009.
- Wróbel A.: Międzynarodowa wymiana usług, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar 2009.

ELEMENTS OF GLOBAL FINANCIAL ARCHITECTURE

Summary

The deliberations in this article are an attempt to comprehend the existing state and the process of coming into existence of the most important structural elements of contemporary financial architecture on the global scale.

Słowa kluczowe: usługi finansowe, międzynarodowy (światowy) rynek usług finansowych, polityka pieniężna, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, Światowa Organizacja Handlu, Komitet Nadzoru Bankowego w Bazylei, Forum Stabilności Finansowej, Rada Stabilności Finansowej, Papieska Rada „Sprawiedliwość i Pokój”

Key words: financial services, international (global) market of financial services, monetary politics, International Monetary Fund, Organization of Economic Cooperation and Development, World Trade Organization, Basel Committee on Banking Supervision, Financial Stability Forum, Financial Stability Board, Papal Advice „the Justice and Peace”